

A Study of Reliability and Validity of Union Attitude Scale

Celal Teyyar UĞURLU

Sivas Cumhuriyet University, Sivas – TURKEY

Cihat ARSLAN

Sivas Cumhuriyet University, Sivas – TURKEY

Article History

Submitted: 04.06.2018

Accepted: 22.09.2018

Published Online: 13.05.2019

Keywords

Trade Union Organization
Trade Union Attitude

DOI:10.29129/inujgse.430254

Abstract

Purpose: The aim of this study is to develop a scale in order to determine the attitudes of the teachers to the union organizations.

Design & Methodology: The experimental form created for this purpose is presented to the expert. In accordance with the feedbacks, the items with a scope coverage rate of less than .80 were removed out of the work. The 31-item trial form was composed of 120 teachers who were working in the province of Sivas, with or without a trade union, and the obtained data were analyzed. The Explicit Factor Analysis (AFA) was performed on 250 scales.

Findings: As a result of the trial application, it is seen that there are 22 items and 3 dimensions. At the end of the exploratory factor analysis, when the factor load was low and the two overlapping items were removed, a 20-item three-dimensional scale was formed.

Implications & Suggestions: In this study, a scale was developed to measure the attitudes of the employees in the training service to the trade union. As a result of the research done on the field, it has been seen that training staff do not have sufficient data tools to measure their attitudes towards trade union organizations. This scale will also provide guidance to researchers who will conduct research on trade union organizations of education workers.

Sendikal Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Celal Teyyar UĞURLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas – TÜRKİYE

Cihat ARSLAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 04.06.2018
Kabul: 22.09.2018
Online Yayın: 13.05.2019

Anahtar Sözcükler

Sendikal Örgütlenme
Sendikal Tutum

DOI:10.29129/inujse.430254

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin sendikal örgütlenmelere ilişkin tutumlarını tespit edebilmek amacıyla bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem: Bu amaçla oluşturulan deneysel form, uzman görüşüne sunulmuştur. Gelen dönütler doğrultusunda maddelerin kapsam geçerlik oranı .80'in altında değer alan maddeler çalışmadan çıkarılmıştır. Oluşturulan 31 maddelik deneme formu Sivas ilinde görev yapan sendikal veya sendikasız 120 öğretmene uygulanmış, elde edilen veriler analiz edilmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ise 250 ölçek üzerinden yapılmıştır.

Bulgular: Deneme uygulaması sonucunda ölçeğin 22 maddeli, 3 boyutlu olduğu görülmüştür. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonunda ise faktör yükü düşük ve binişik olan iki madde çıkarıldığında 20 maddeli üç boyutlu bir ölçek oluşmuştur.

Sonuçlar ve Öneriler: Bu çalışma ile eğitim çalışanlarının sendikalara yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Alanyazında yapılan araştırmalar sonucunda eğitim çalışanlarının sendikal örgütlenmelere yönelik tutumlarını ölçen yeterli veri araçları bulunmadığı tespit edilmiştir. Geliştirilen bu ölçek eğitim çalışanlarının sendikal örgütlenmeleri üzerine araştırma yapacak olan araştırmacılara da yol gösterici olacaktır.

GİRİŞ

Sendika sözcüğü çok eski tarihlerden beri bilinmektedir. Bugün kullanılan anlamının ise oldukça yeni olduğu söylenebilir. “Syndic” olarak karşılaşılan terim Yunan ve Roma hukuk sisteminde bir topluluğu temsil eden görevli kimseleri ifade eder. “Syndicat” terimi ise “syndic” teriminin uygulamadaki karşılığı olarak kullanılmıştır (Işık, 1962).

Günümüz Türkçesinde sendika kelimesi “işçi veya işverenlerin çalışma hayatlarındaki ortak iktisadi ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla tüzel kişiliğe sahip olarak kurulan kuruluş” şeklinde tanımlanmaktadır (Güncel Türkçe Sözlük, 2015).

Sendika kelimesi sözlük anlamı dışında alanyazında çok çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Bu tariflerden bazıları şu şekilde ifade edilmektedir: Aksu (1998) sendikaları; karara katılmanın en etkili yolu olarak görmekte ve sendikaları, üyelerinin haklarını koruyucu, toplumsal barışı sağlayan, demokrasinin temelini oluşturan örgütler olarak tarif etmektedir. Sendika teriminin başka bir tanımı da Bal’a (2007) göre; diline, dinine, rengine, siyasi görüşüne bakmaksızın bütün çalışanları kapsayan kitle örgütleridir. Çalışanların ortak hak ve çıkarlar uğruna birliğinin ifadesidir. Çalışanların ekonomik ve demokratik örgütleridir. Devlete, siyasi iktidara, partilere karşı bağımsız örgütlerdir.

Bu tanımlar ışığında sendikalar; bir araya gelen çalışanların ekonomik, sosyal ve hukuksal haklarını kazanmak ve bu hakları korumak ve iyileştirmek amacı ile yine çalışanlarının, kendileri tarafından oluşturduğu bir örgütlenme modelidir (Öz, 2010). 2821 sayılı Sendikalar Kanunu’nun 2. Maddesinde sendikaların; “işçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluş” şeklinde, konfederasyon ise “değişik iş kollarında en az beş sendikaların bir araya gelmesi suretiyle meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip üst kuruluş” şeklinde tanımlanması sendikal örgütlülüğün hukuki anlamda da dayanağının olduğunu göstermektedir.

Yapılan tanımlardan sendikaların sadece işçi örgütlenmeleri olduğu anlamı çıkarılmamalıdır. Sendikalara işçilerin yanı sıra işverenler ve aynı zamanda kamu görevlileri de üye olabilmektedir (Talu, 2008). Ancak kamu görevlilerinin sendikal örgütlenme geçmişi işçilerin olduğu kadar eski değildir. Kamu sendikacılığının işçi sendikacılığına göre daha geç doğmasının en önemli sebebinin ise memurların toplum içindeki statüsel duruşları olduğu düşünülmektedir (Demir, 2009). Kamu çalışanları arasında sayıca en kalabalık grubun öğretmenler olduğu düşünülürse birçok ülkede kamu çalışanlarının örgütlenmelerinde de yol gösterici oldukları söylenebilir (Gemici, 2008).

Eğitim sendikaları, toplumların gelecekleri olan gençlerinin yetiştirildiği bir iş koluna hitap ettiği için çok önemli bir pozisyonda olması kaçınılmazdır. Bununla birlikte, eğitimle uzaktan ya da yakından ilişkisi bulunan her durumun gerçekleşmesinde eğitim sendikalarının ilişkisi veya doğrudan katkısı olduğu da söylenebilir. Günümüzde de eğitim sendikaları; özellikle gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde siyasi otoritelerle eğitim yöneticileri ve çalışanları arasında ciddi bir köprü vazifesi yapmaktadır. Eğitim amaçlı kurulan sendikalar, Avrupa’nın birçok ülkesinde ve Japonya’da siyasal iktidarın eğitim politikaları üretmesinde ve uygulamasında yönlendirici ve etkileyici olduğu gibi, gönüllü eğitim hizmetlerini yürüterek, önemli kaynaklar sağlayan ve proje üreten faaliyetlerde de bulunmaktadırlar (Çankaya, 2005).

Literatürde sendikalara yönelik tutumların, kişilerin sendika üyesi olmasında önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Bazı çalışmalarda ise sendikaların üye sayılarındaki düşüşlerin sendikalara yönelik

olumsuz tutumlardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Sendikal tutumlar ise bazı kaynaklarda genel ve özel tutumlar olarak iki başlık altında incelenmektedir. Genel tutumlar başlığı altında geliştirilen ölçeklerin başlıcaları; sendikal tutum indeksi, işçi sendikalarına yönelik tutumlar, sendikalaşma indeksi, sendikalaşmaya inanç gibi çalışmalardır (Seçer, 2009).

Clark (2000)'e göre sendikal tutum ve inançlar derin köklere sahiptir ve kolay kolay değiştirilemez. Bu kalıcılığın temelinde genel tutumların aile, siyaset ve sosyal sınıf gibi temellerden etkilenmesi nedeni yatmaktadır (Seçer, 2009).

Sendikalara yönelik olumsuz tutumların üye sayılarındaki düşüşü etkilediği gibi olumlu tutumların da sendikalara üyeliği hızlandırdığı, buna bağlı olarak da sendikaların etkinliğini hızlandırdığı ifade edilmektedir (Demirbilek ve Çakır, 2004). Sendikalara yönelik özel tutumlar ise kişilerin haklarını savunmak üzere kendisine temsilci kabul ettiği bir sendikayı nasıl gördüğüne ilişkin tutumları ifade eder (Clark, 2000).

İşçi ve İşveren sendikalarında tutumlara ilişkin literatürde çeşitli araştırmalar bulunmasına rağmen devlet memurlarının sendikal mensubiyeti ve sendikal tutumlarıyla ilgili yeterli araştırma bulunmaması dikkat çekmektedir. Dolayısıyla da kamu çalışanlarının en kalabalık iş kolu olan eğitim alanında da yeterli araştırma ve çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple eğitim sendikacılığında üye olan ve olmayan çalışanların sendikalara yönelik tutumlarının araştırılması büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Alanyazında sendikal örgütlenmeler üzerine yapılmış araştırmalar incelendiğinde bunların büyük çoğunluğunun işçi ve işveren sendikaları üzerine yapılmış çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların kamu çalışanları içerisinde çok büyük bir yer tutan eğitim çalışanları ile ilgili yapılabilecek çalışmaları yeteri düzeyde karşılayamaz durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu düşünceden hareketle eğitim çalışanlarının sendikalara yönelik tutumlarının araştırılması ve analiz edilmesini sağlayacak *Sendikal Tutum Ölçeği* geliştirilmesi amaçlanmıştır. Geliştirilen bu ölçek sayesinde demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan, çalışanlarının haklarının korunması ve savunulması anlamında önemli bir misyon üstlenen sendikaların paydaşlarının isteklerine cevap vererek çağın gerektirdiği seviyede sürekli olarak kendilerini geliştirmesi sağlanabilecektir.

YÖNTEM

“Sendikal Tutum Ölçeği” geliştirme çalışmasının hangi aşamalarda gerçekleştiği ve çalışma grubunun özellikleri aşağıda sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Sivas ilinden tesadüfî örneklem seçme yöntemi ile belirlenen 30 ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarında görevli, çalışmaya katılmaya istekli öğretmenler oluşturmuştur. Açıklayıcı faktör analizi için 250, doğrulayıcı faktör analizi için ise 300 öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır.

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Veri toplama aracı oluşturulurken, alanyazın taraması yapılmış, eğitim çalışanları ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşlerine başvurulmuş olup elde edilen veriler ve görüşler ışığında geliştirilen taslak formun kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmaya çalışılmış, gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uygulama öncesinde, yaklaşık 50 öğretmenin görüşü alınmış ve farklı okullarda görev yapan sendika üyesi olan ve olmayan öğretmenlere ölçme aracı uygulanarak, kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlama adına gerekli görülen son düzenlemeler yapıldıktan sonra ön uygulamaya geçilmiştir. Oluşturulan taslak formda her bir maddenin karşısına beş seçenekten oluşan bir cevaplama çizelgesi yerleştirilmiş ve seçenekler birden beşe doğru sıralanmıştır. Maddelerin karşısında yer alan seçenekler ve puan karşılıkları 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kısmen katılıyorum, 4=katılıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu çalışma için alan uzmanlarının desteğiyle form üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Taslak formda yer alan maddeler ölçme-değerlendirme ve eğitim yönetimi uzmanlarıncı incelenerek değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda 36 olan ölçek maddesi 31 maddeye indirilmiştir. Taslak forma göre görüşlerine başvuru alan uzmanlardan ikisi ölçme ve değerlendirme, biri ise eğitim yönetimi ve denetimi uzmanından oluşmaktadır. Taslak formda yer alan 31 maddelik form 5 ilköğretim ve 2 ortaöğretim okulunda görev yapan 120 öğretmene uygulanmış ve güvenirlilik düzeyi .735 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin 15'i olumlu, 16'sı olumsuz ifade olarak yazılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi: Verilerin uygunluğunu test etmek amacıyla faktör analizi ve değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı sonuçları incelenmiştir. Bu bağlamda ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan sendika üyesi olan veya olmayan 250 öğretmenden elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinin amacı; değişken azaltma ve ortaya çıkan faktörleri adlandırmanın ötesinde, faktör analizi sonucuna göre ortaya çıkan faktörlerin, hedef davranışın anlaşılmasında yardımcı olan kuramsal yapılar ile benzer olup olmadığını açığa çıkarır (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Faktör analizi için verilerin uygunluğu Barlett Sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testlerine bakılmıştır. KMO değeri .60'ın üzerinde ve Barlett Sphericity testi anlamlı ise veriler faktör analizi için uygundur denilebilir (Büyüköztürk, 2008). Bulunan faktörler yorumlanmak için Varimax döndürme yöntemi işlemi uygulanmıştır. Bu çalışmada madde yük değerlerinin .35 ve üzerinde olması koşulu aranmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi: Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) daha önceden belirlenen faktörlerin test edilmesi işlemidir. Doğrulayıcı Faktör Analizi kuramsal yapıları test etme için gerekli bir uygulamadır. Açımlayıcı faktör analizinde belirlenen faktörler, doğrulayıcı faktör analizi yoluyla test edilir. Doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) birçok uyum indeksine bakmak mümkündür. Doğrulayıcı faktör analizi yapı geçerliğini test etmek amacıyla kullanılan bir tekniğidir (Çakır, 2011; Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010; Şimşek, 2007) Doğrulayıcı faktör analizinin bir tür hipotez testi olduğunu söylemek mümkündür. Kuramsal bilgilere dayalı olan gözlenen değişkenlerle gizil değişkenlerin ve gizil değişkenlerin de kendi aralarında ilişkileri ispatlanmaya çalışılır. Bu yol ile kurama dayalı şekilde oluşturulan modelin doğrulanıp doğrulanmadığı tespit edilmeye çalışılır. Bu açıdan bakıldığında doğrulayıcı faktör analizinin kuramsal bilginin doğrulanması amacıyla kullanıldığı ifade edilebilir (Şencan, 2005). Bir modelin kabul edilebilir olması için, modelde yer alan ilişkilerin veri ile ne kadar tutarlı olduğunu ortaya koyan "uyum

iyiliği kriterleri” ne bakılmaktadır. Model ile veri uyumu ve kurulan teorinin doğruluğunun değerlendirilmesi aşamasında kullanılan kriterlerin önerilen kabul aralığı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır (Uzun, Gelbal ve Öğretmen, 2010).

Tablo 1

Standart Uyum İyiliği Ölçütleri

Uyum İyiliği İndeksleri	Ölçütler
χ^2/sd	<5
RMSEA	.00≤RMSEA≤.10
RMR	.00≤RMR≤.10
GFI	.80≤GFI≤.95
CFI	.90≤CFI≤.97
NFI	.80≤NFI≤.95
NNFI	.95≤NNFI≤.97
AGFI	.80≤AGFI≤.90

Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation- RMSEA) 0 ile 1 değerleri arasında değişir. “0” yakın değerler vermesi (üretilen ve gözlenen matrisler arasında hatanın minimum olması) istenir. .05 eşit veya küçük olması mükemmel uyum, .08’e kadar olan değerler ise kabul edilebilir olduğunu gösterir. Uyum İyiliği İndeksi (Goodness Of Fit Katsayı-GFI): 0 ile 1 değerleri arasında değişir. .90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir ve .85’in üzerindeki değerler ise kabul edilebilir değerlerdir. Karşılaştırmalı uyum katsayısı (Comparative Fit Katsayı-CFI): Model uyumunun değerlendirilmesinde modeldeki serbestlik derecesini ve örneklem büyüklüğünü dikkate alan bir kriterdir. CFI değerinin .90 üzerinde olması yeterli uyuma, .95 üzerinde olması ise mükemmel uyuma işaret eder. Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi (Adjustment Goodness Of Fit Index-AGFI): Örneklem genişliği dikkate alınarak düzeltilmiş GFI değeridir 90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir 0 ile 1 değerleri arasında değer almaktadır. (Uzun, Gelbal ve Öğretmen, 2010).

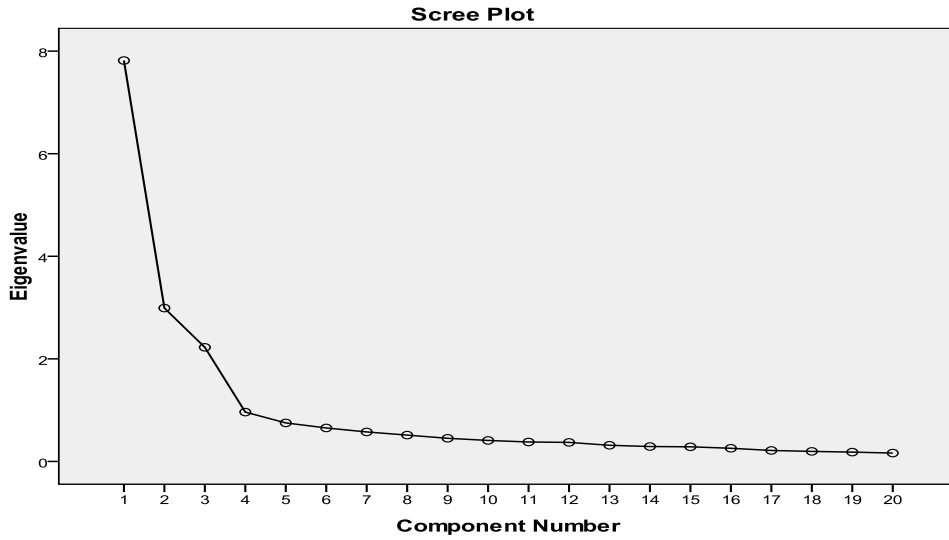
Bu çalışmada bütün olarak; veri girişi, madde ve test istatistikleri istatistikleri ve açıklayıcı faktör analizi SPSS 17.0 paket programıyla, Doğrulayıcı Faktör Analizi ise Lisrel 8.7 paket programıyla incelenmiştir.

BULGULAR*Geçerliğe İlişkin Bulgular**İçerik Analizi*

Bu çalışma için alan uzmanlarından yardım alınarak içerik analizi yapılmıştır. Ölçme-değerlendirme ve eğitim yönetimi uzmanları tarafından incelenerek değerlendirmeye tabi tutulan taslak formdaki 36 olan ölçek maddesi sayısı değerlendirmenin sonunda 31 maddeye indirilmiştir. Taslak forma göre görüşlerine başvuru alan uzmanların ikisi ölçme ve değerlendirme uzmanı, biri ise eğitim yönetimi ve denetimi uzmanıdır. Taslak formda yer alan 31 maddelik form 5 ilköğretim ve 2 ortaöğretim okulunda görev yapan 120 öğretmene uygulanmış ve güvenilirlik düzeyi .735 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin 15’i olumlu, 16’sı olumsuz ifade olarak yazılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Verilerin uygunluğunu test etmek amacıyla faktör analizi, değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı sonuçları incelenmiştir. Bu bağlamda ilk ve ortaöğretim kurumlarında görevli sendika üyesi olan veya olmayan 250 öğretmenden elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi için verilerin uygunluğu Barlett Sphericity and Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testlerine bakılarak tespit edilmiştir. KMO değeri .60'ın üzerinde ve Barlett Spricity testi anlamlı ise verilerin faktör analizi için uygun olarak kabul ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2008). Bulunan faktörleri yorumlamak amacıyla Varimax döndürme yöntemi uygulanmıştır. Bu çalışmada madde yük değerlerinin .35 ve üzerinde olması şartı aranmıştır. Hesaplanan ki-kare istatistiğinin anlamlı sonuç vermesi, veri matrisinin uygun olduğunu ifade eder. Bu bilgiler ışığında verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu "Sendikal Tutum Ölçeği" için (Kaiser Meyer Olkin = .894, Bartlett's Test of Sphericity= 1837.321 p=.000) şeklinde belirlendikten sonra, veriler temel bileşenler analizi yöntemine göre, faktör analizi çözümlemesine tabi tutulmuştur. "Sendikal Tutum Ölçeği" için faktör (boyut) sayısı, araştırmacı tarafından Scree test diyagramı temel alınarak belirlenmiştir. Scree plot test diyagramında üçüncü alt boyuttan sonra eğrinin yaklaşık olarak aynı doğrultuda ilerlediği görülmektedir. Bu nedenle alt boyut sayısının üç olmasına karar verilmiştir.

Şekil 1: Scree Plot Diyagramı

Faktörlerden birincisi ölçeğe ilişkin toplam varyansın %22.301'ini, ikinci faktör %21.712'sini, üçüncü faktör ise %21.144'ini açıklamaktadır. Üç faktörün toplam varyansın %65.157'sini açıkladığı görülmüştür. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e göre (2012) açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir.

Bu araştırmada bir maddenin bir faktörde gösterilebilmesi için en az ".30"lık bir faktör yüküne sahip olması ve maddelerin buldukları faktördeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın ".10" ve daha yukarı olması şartları aranmıştır (Büyüköztürk, 2010). Scree Plot diyagramı ve toplam varyansa göre 3 boyutlu olarak yeniden değerlendirilen ölçekte, faktör yük değeri .40'ın altında olan 2 madde ve binişik olan 9 madde çıkarılmış, yeniden yapılan işlemler sonucunda maddelerin faktör yük dağılımları Tablo 2'deki gibi belirlenmiştir.

Tablo 2

Sendikal Örgütlenme Nedenleri Ölçeği'ne ilişkin Faktör Yükleri

Madde No	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör
1			.648
2			.783
3			.711
4			.802
5			.654
6			.789
7			.768
8		.711	
9		.627	
10		.737	
11		.833	
12		.770	
13		.729	
14		.683	
15	.758		
16	.852		
17	.876		
18	.692		
19	.889		
20	.649		

Güvenirlige İlişkin Bulgular

85

Ölçeğin bütün olarak Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .735 bulunmuştur. Veri toplama aracı kabul gören .70'in (Büyüköztürk, 2010) üstünde bir katsayıya sahip olduğundan ölçeğin güvenirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Her bir boyut için hesaplanan Cronbach Alpha değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Sendikal Tutum Ölçeği'ne İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Faktör	Maddeler	Cronbach Alpha Katsayısı
Kişisel-Mesleki Katkı	1,2,3,4,5,6,7	.883
Kişisel-Mesleki Çıkar	8,9,10,11,12,13,14	.879
Sendikal İlgi	15,16,17,18,19,20	.908

Doğrulatoryı Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapı modeli doğrulatoryı faktör analizi ile test edilmiştir. Doğrulatoryı faktör analizi için sendika üyesi olan veya olmayan ilk ve orta eğitim kurumlarında görevli 300 öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır. Doğrulatoryı Faktör Analizi'nde maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Öncelikle 3 değişkenli model için uyum istatistikleri hesaplanmıştır. Bunun için ki kare, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA), normlaşmış uyum indeksi (NFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaşmamış uyum indeksi (NFI) değerleri incelenmiştir. Doğrulatoryı faktör analizi sonucunda ki-kare=

198.29 ($p=.00$), RMSEA=.082, CFI= .96, NFI= .94, NNFI= .95 değerleri modelin iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. RMSEA'nın %90 güven aralığı da (.074; .090) modelin sınırlarının kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir.

“Sendikal Tutum Ölçeği” için faktör analizi ile ilgili tüm işlemler yapılarak ölçek geliştirme işlemi tamamlanmıştır. Ölçeğin toplam 20 madde ve 3 boyuttan oluştuğu görülmüştür.

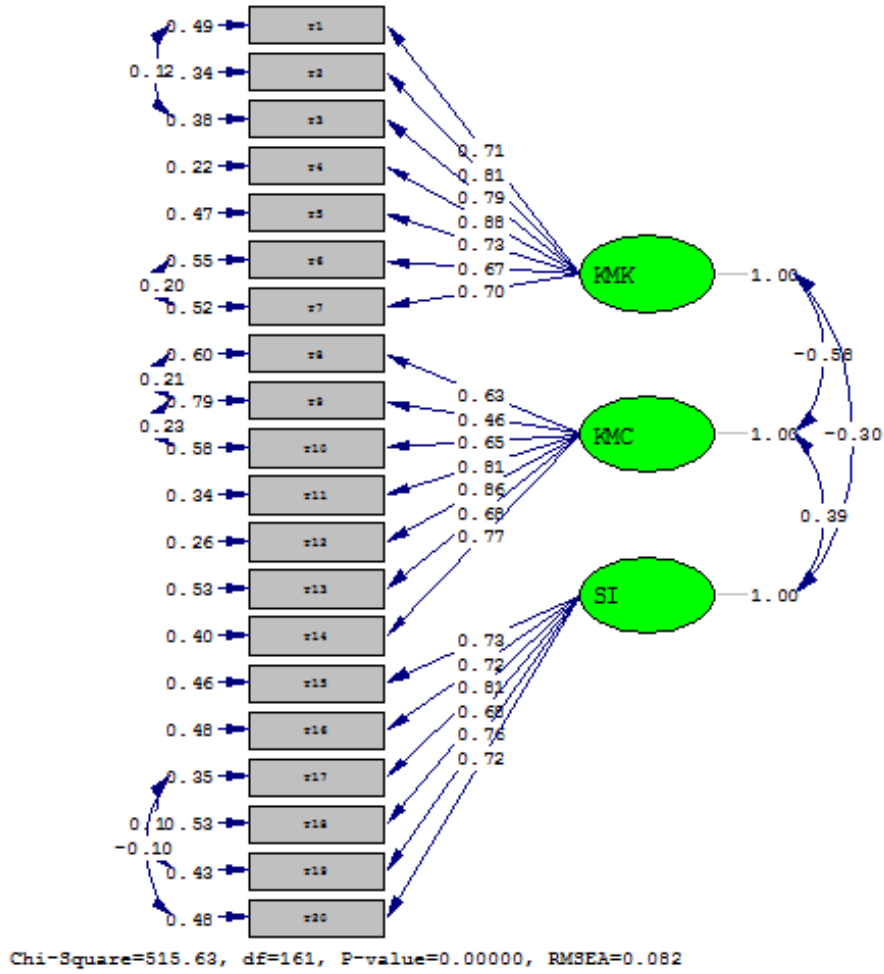
Tablo 4

Sendikal Tutum Ölçeği'ne Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İstatistikleri

Uyum İyiliği İndeksleri	Ölçütler	Değerler
χ^2/sd	<5	3.20
RMSEA	.00≤RMSEA≤.10	.082
RMR	.00≤RMR≤.10	.085
GFI	.80≤GFI≤.95	.87
CFI	.90≤CFI≤.97	.96
NFI	.80≤NFI≤.95	.94
NNFI	.95≤NNFI≤.97	.95
AGFI	.80≤AGFI≤.90	.82

Kurulan modelin uygunluğunun değerlendirilmesinde Ki Kare (χ^2) Uyum İyilik Testi, RMSEA, RMR, GFI, CFI, NFI, NNFI ve AGFI değerlerine ilişkin sonuçlarla karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, Ki kare (χ^2) Uyum İyilik Testi sonucunun 515.63 ($P= 0.0$) anlamlı olduğu, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerinin .082 olduğu ve .05≤RMSEA≤.10 aralığında kabul edilir düzeyde olduğu görülmektedir. Standardize edilmiş RMR değerinin .085 olduğu; Normal Fit Index (NFI) değerinin .94 olduğu görülmektedir. Non Normed Fit Index (NNFI) değerinin .95 olduğu ve .95≤NNFI≤.97 aralığında değer mükemmel uyum sağladığı görülmektedir. Comparative Fit Index (CFI) değerinin .96 olduğu ve .90≤CFI≤.97 aralığında iyi uyum değeri aralığında olduğu görülmektedir. Goodness of Fit Index (GFI) değerinin .87 olduğu ve .80≤GFI≤.95 aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmektedir. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) değerinin .82 olduğu ve .80≤AGFI≤.90 aralığında kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmektedir. Uyum indekslerinde .90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir ve 0.80'in üstündeki değerler ise kabul edilebilir değerlerdir. Kaykare serbestlik derecesi (χ^2/sd) değerinin ise, 5'in altında olması model veri uyumunun kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör “Kişisel ve Mesleki Katkı” adı altında toplanmakta ve $m1, m2, m3, m4, m5, m6, m7$ maddelerinden oluşmaktadır. İkinci faktör “Kişisel ve Mesleki Çıkar” adı altında toplanmakta ve $m8, m9, m10, m11, m12, m13, m14$ maddelerinden oluşmaktadır. Üçüncü faktör ise “Sendikal İlgisi” adı altında toplanmakta ve $m15, m16, m17, m18, m19, m20$ maddelerinden oluşmaktadır.

Şekil 2: Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Alanyazında sendikal örgütlenmelerle ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların büyük çoğunluğu işçi ve işveren örgütlenmeleri üzerine yapılmış çalışmalardır. Bu durumun başlıca sebebi ise sendikal örgütlenme faaliyetlerinin ilk olarak işçi örgütlenmeleri olarak başlamış olmasıdır. Urhan ve Selamoğlu, (2008) İşçilerin Sendikalara Yönelik Tutum ve Davranışlarını Kocaeli Örneği'nde incelemişler ve bu çalışmada anket yöntemi kullanmışlardır. Seçer (2009), kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisini araştırdığı çalışmasında; Deshpande ve Fiorito (1989)'nun geliştirdiği sendika imajı ölçeğinin 12 maddesini uyarlayarak çalışmasında kullanmıştır. Hüner (2004), sendikalaşmayı etkileyen faktörler ve işgörenlerin sendikalaşmaya ilişkin tutumlarına yönelik yaptığı bir araştırmada; verilerin toplanmasında likert ölçekleme tekniğinden yararlanılarak çalışanların kişisel özelliklerine ait ve sendika ile ilgili sorulardan oluşan bir anket formu kullanmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; alanyazında eğitim alanında sendikalara yönelik tutumların araştırılmasına olanak sağlayan veri toplama araçlarının sayıca yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durumdan hareketle yapılan çalışmanın sonucunda 20 maddeli "Sendikal Tutum Ölçeği" geliştirilmiştir. Bu amaçla tesadüfi örneklem seçme yöntemiyle 30 ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev

yapan çalışmaya katılmaya istekli öğretmenlerin katılımıyla veriler toplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .735 olarak bulunmuştur. Ölçeğe açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve örneklem büyüklüğünün uygunluğu KMO ve Barlett istatistiği ile onaylanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, (KMO = .894, Bartlett's Test of Sphericity= 1837.321 p=.000) olarak anlamlı bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek ile ilgili üç alt faktöre ulaşılmıştır. Bu üç alt faktör; “Kişisel-Mesleki Katkı”, “Kişisel-Mesleki Çıkar” ve “Sendikal İlgî” başlıklarından oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %65.157 olarak elde edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen modelin uygunluğunu test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde kullanılan Ki Kare (χ^2) Uyum İyilik Testi, RMSEA, RMR, GFI, CFI, NFI ve NNFI değerlerine ilişkin karşılaştırmalar yapılmış ve faktör yapısının uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında eğitim çalışanlarının sendikal tutumlarını belirlemek için geliştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmüştür. Bu ölçeğin, eğitim çalışanlarının sendikal tutumlarının tespiti için oldukça önemli bir çalışmadır. Özellikle eğitim sendikalarının çalışanlarının haklarını koruma ve iyileştirmesi hususunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda sonraki çalışmalara yönelik olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. Sendika üyesi olan ve olmayan eğitim çalışanlarının sendika-siyaset ilişkilerine yönelik tutumlarının incelenmesi,
2. Sendika üyesi olan ve olmayan eğitim çalışanlarının haklarının sendikalarca ne derece savunulduğunun incelenmesi,
3. Sendikaların eğitim çalışanlarının mesleki gelişimlerine yönelik çalışmalara ne düzeyde önem verdiklerinin incelenmesi
4. Eğitim çalışanlarının sendikalara yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının hangi durumlarda geliştiğinin incelenmesi

KAYNAKÇA

- Aksu, A. (1998). Öğretmenlerin sendikalaşma engelleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(9), 24-30.
- Asan, E. (2014). *Türk ve yabancı eğitim sendikalarının eğitim politikaları ve insan yetiştirme anlayışına etkilerinin karşılaştırmalı analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bal, M. (2007). *Türkiye'nin AB üyelik sürecinde sendikaların izledikleri politikalar* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clark, P. F. (2000). *Building more effective unions*. New York: Cornell University Pres.
- Çakır, M. (2011). Teknoloji-donanımlı ve kazanım odaklı öğrenme ortamı envanterinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(4), 1949-1963.
- Çankaya, İ. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin eğitim amaçlı faaliyetleri (Elazığ ili sendika örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik, SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem
- Demir, Ş. (2009). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin sendikal bağlılıklarının demografik özelliklerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirbilek, T., & Çakır, Ö. (2004). *Sendikal bağlılık*. Petrol-İş Yayını.

- Gemici, Y. (2008). Eğitimde Sendika-Yönetim İlişkileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. İzmir
- Hüner, M. (2004). *Sendikalaşmayı etkileyen faktörler ve işgörenlerin sendikalaşmaya ilişkin tutumlarına yönelik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Işık, R. (1962). *Sendika hakkının tanınması ve kanuni sınırları*. AÜHF. Ankara.
- Öz, Ü. (2010). *Bir siyasal katılma aracı olarak memur sendikaları: Isparta örnek olayı* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Seçer, B. (2009). Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi. *Çalışma ve Toplum*, 2009/4, 27-60.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik*, Ankara: Seçkin.
- Şimşek, Ö.F. (2007) *Yapısal eşitlik modellemesine giriş (Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları)*. Ankara: Ekinoks.
- Talu, N. (2008). *Sendikaların doğuşu; türkiye ve batı avrupa ülkeleri karşılaştırması* (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, A. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük. (2015). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.555cba4a0f2e44.85078380. Erişim Tarihi: 20.05.2015
- Turan, K. (1979). *Milletlerarası sendikal hareketler*. Ankara: Kalite Matbaası.
- Urhan, B., ve Selamoğlu, A. (2008). İşçilerin sendikalara yönelik tutum ve davranışları; Kocaeli örneği. *Çalışma ve Toplum*, 2008/3, 171-197.
- Uzun, N.B., Gelbal, S. ve Öğretmen, T. (2010). TIMMS-R Başarı ve duyuşsal özellikler arasındaki ilişkinin modellenmesi ve modelin cinsiyetler bakımından karşılaştırılması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 531-544.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sendikal Tutum Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum					
1	Kişisel - Mesleki Katkı Boyutu	Sendikalı olarak kendimi güvende hissediyorum.					1	2	3	4	5
2		Sendikalı olmanın bana mesleki katkı sağladığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
3		Sendikalı olmanın resmi ilişkilerin kalitesini artırdığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
4		Sendikalı olmanın bana yeni şeyler kattığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
5		Sendikalı iken haksızlıklarla mücadelede yalnız olmadığımı hissederim.					1	2	3	4	5
6		Sendikalı olduğumda insani ilişkilerimin arttığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
7		Bir sendikaya üye olmak beni mutlu ediyor.					1	2	3	4	5
8	Kişisel - Mesleki Çıkar Boyutu	Sendikaların şahsi menfaatleri için çalıştıklarını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
9		Sendika temsilcilerinin dillerinin yapıcı olmadığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
10		Sendika sözcüğünün ayrışmacı fikirleri çağrıştırdığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
11		Kişilerin, sendikaları bürokratik sıçrama noktaları olarak kullandıklarını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
12		Sendikaların, çalışanları ayrıştırdığını düşünüyorum.					1	2	3	4	5
13		Sendikacılığın asli amacına uygun olarak yapılmaya çalışıldığını düşünmüyorum.					1	2	3	4	5
14	Sendikal İlgil Boyutu	Sendikaların, siyasilerin istekleri için bir araç olduğunu düşünüyorum.					1	2	3	4	5
15		Sendikaların gereksiz bir örgütlenme biçimi olduğunu düşünüyorum.					1	2	3	4	5
16		Sendikalı olan kişilere karşı tahammülüm yoktur.					1	2	3	4	5
17		Sendikal faaliyetler beni rahatsız eder.					1	2	3	4	5
18		Sendikalar ilgimi çekmez.					1	2	3	4	5
19		Bence sendikal faaliyetler yasaklanmalıdır.					1	2	3	4	5
20	Sendikalı olmanın bir işe yaradığını düşünmüyorum.					1	2	3	4	5	